

Mikroplast

EIN HEIMUR

- Um hildið verður fram sum nú, kunnu vit vænta, at fyri hvørji trý tons av fiski í havinum í 2025, verður eitt tons av plasti, skrivaði World Economic Forum í eini frágreiðing frá 2015 um vaksandi nøgdirnar av plasti og mikroplasti í havinum

HALLUR AV RANA

Plast er allastaðni og ongastaðni sæst tað betri, enn tá vit fara til handils. Fruktirnar eru pakkaðar inn í plast ella verða tær koyrðar í plastposar, mikroplast er í fleiri av kosmetikkvørnum, fleiri av vørnum eru pakkaðar inn í plast og um kundin ikki hevur egnan posa við, so eru posarnir, ið matvøruhandlarnir selja at lata vørna í, eisini gjørdir av plast. Og tá vit so at enda koyra kortið ígjøgnum og gjalda fyri vørurnar, er tað við einum plastkorti.

Tað er kortini eitt relativt nýtt fyribrigdi, at plast fyllir so nógv í gerandisdegnum hjá fólki. Tað sæst millum annað í eini frágreiðing, ið Plastic Europe, tað er felagsskapurin fyri evropeiskar plastframleiðarar, lat út hondum fyri tveimum árum

síðan. Frágreiðingin vísti, at framleiðslan av plasti í 1950 var 1,5 milliónir tons. Í 2015 var hendan framleiðslan vaksin til 322 milliónir tons.

Havið sum ruskláss

Men sambært umhvørvisfelagskapinum Greenpeace, verður einans 9 prosent av plastinum endurnýtt, meðan 12 prosent verður brent. Sostatt verður nógv tann størsti parturin tveittur til viks, men onkrastaðni má tað enda.

Ein frágreiðing, sum World Economic Forum gjørdi í 2015, gevur eina ábending um hvar ein partur av hesum plasti endar.

- Tað flýtur við plasti í heimshøvunum, og tekur mannaættin seg ikki saman og steðgar við tveita í havið, verður um fá ártíggjur meira plast í havinum enn fiskur, var niðurstøðan í frágreiðingini.

Sambært frágreiðingini er

nýtslan av plasti tjugufaldað seinastu fimti árin, og næstu tjúgu árin verður nýtslan aftur tvífaldað í mun til tað, hon er í dag.

- Um hildið verður fram sum nú, kunnu vit vænta, at fyri hvørji trý tons av fiski í havinum í 2025, verður eitt tons av plasti, skriva granskarar í frágreiðingini.

Lagt verður aftrat, at við verandi gongd verður samlaða vektin av plasti í heimshøvunum í 2050 størri enn samlaða nøgðin av fiski.

Arktisk

Gransking, ið verður umrødd aðrastaðni í temanum, vísir, at tað plast, ið verður tveitt á sjógv í Atlantshavinum, verður flutt norðureftir við havstreyminum og endar í Arktisk og Barentshavinum. Føroyar liggja sostatt miðskeiðis í streyminum av plast, ið verður borið framvið okkara oyggjar.

Greenpeace kunngjórði í summar eina kanning, ið stuðlar hesari meting. Frágreiðingin viðgerð plastdálking í arktiska økinum og byggir á royndirnar hjá einum kanningarliði, ið gjørdi nakrar kanningar fyrstu mánaðirnar í ár. Í sjei út av átta royndum, ið kanningarliðið hevði tikið av havfløtuna, fann man mikroplast.

Harumframt blivu níggju royndir gjørdar við einum trol, harav man fann mikroplast í tveimum av royndunum.

Ókendar avleiðingar

Enn er tó óvist hvørja ávirkan hetta hevur á fiskin, ið svimur í føroyskum sjóðki, men higartil kanningar vísa, at fiskurin á landgrunninum ikki er serliga dálkaður.

Hinvegin vísa kanningar í okkara grannalondum, at plast verður funnið í umleið fimm prosent av ávísam fiskasløgum.

Men meðan tað enn er óvist hvussu stóra ávirkan plastdálkingin hevur á fiskin á okkara sjóleiðum, so veit man, at ávísir sjófuglur er illa dálkaður av plasti. Sjúður Hammer, PhD í lívfrøði, vísti í eini framløgu til uttanlandsnevndina hjá løgtinginum í fjør, at føroyska gransking vísir, at 91 prosent av øllum havhesti kring Føroyar hevur plast í sær. Harumframt varð víst á, at plast frá sjófugli endar í skúgv, sum síðan dregur tað niðan í hagan.

Mikroplast í menniskjum

Tað vakti ans í farnu viku, tá eitt toymi av eysturrikskum granskarum fyri fyrstu ferð kundu staðfesta mikroplast í skarni hjá fólki.

Tilsamans kannaði eitt lið av granskarum átta fólk úr Evropa, Japan og Russlandi og mikroplast var funnið í skarninum frá øllum átta. Skarnið varð